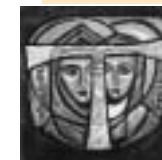

**KLARA ASIŠKA
POHVALNA PJESAN**

*Pismo Generalnog ministra
fra Giacoma Binija*

Rim 2002

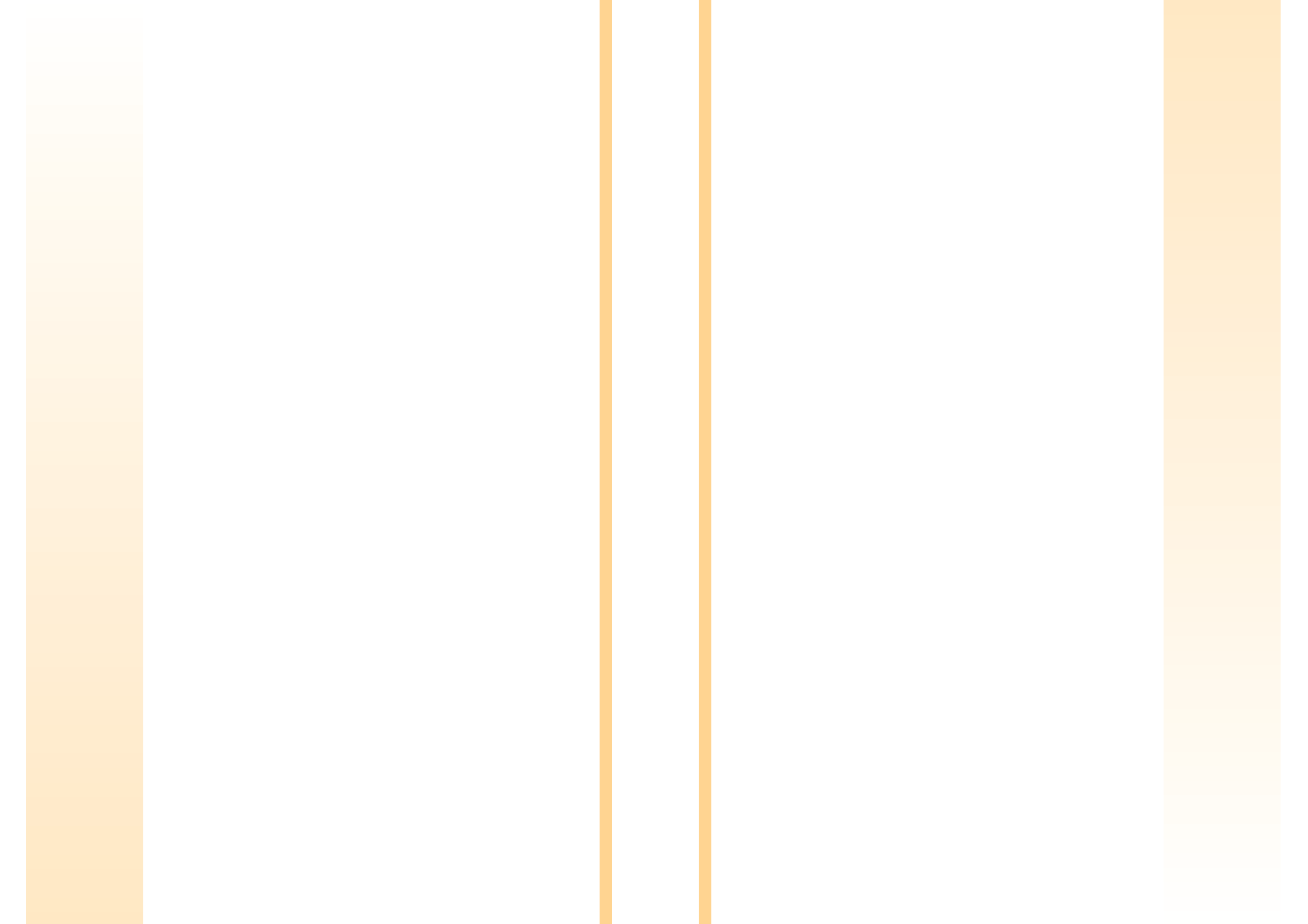

SADRŽAJ

UVOD	5
I. ZAJEDNIČKO POSLANJE	
NAŠIH BRATSTAVA	9
Živjeti i svjedočiti evanđelje	11
Na putu križa	13
Za razmišljanje	18
II. UZAJAMNOST I NADOPUNJIVANJE	19
Teocentrična nadopuna	21
Nadopuna izgradjena na Božjoj riječi	24
Za razmišljanje	26
III. PRIDOŠLICE I PUTNICI	27
“Tek se na svom svršetku spoznaje čovjek” 29	
Ljepota poziva	32
Za razmišljanje	36
IV. “SLIJEDITI SAVJETE	
GENERALNOGA MINISTRA”	37
Samostalnost i odnosi	
u životu samostana	39
Formacija	43
Za razmišljanje	46
V. IZAZOVI	47
Formacija srca i stvaralaštvo	49
Biblijska, liturgijska	
i karizmatična duhovnost	51
Osjećaj pripadnosti	53
Formacija za odnos	54
Za razmišljanje	55
ZAKLJUČAK	57
SADRŽAJ	63

*“Ti, gospodine,
budi blagoslovljen,
ti koji si me stvorio!”*

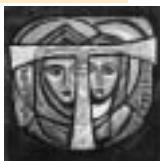
podju u Galileju! Ondje će me vidjeti!” (Mt 28,10). Idite! Podjimo odvažno i bez straha: Gospodin nas očekuje. Recite odlučno: “Vidjela sam Gospodina!” (Iv 20,18), pokažite nam ga svojim zanosnim životom za Gospodina, svjedočite ga svojim “evandjeoskim pretjerivanjem” ukorijenjenim u povjerenju u Njega, s obiljem života koji pršti iz vaše *kenoze*, iz vaše šutnje koja mijenja i “mirisom ispunja” sav svijet: “I sva se kuća napuni mirisom pomasti” (Iv 12,3). Naš život danas treba pronaći odvažnost, “pretjerivanje”, preobilje milosti koji se radjaju iz radosti što smo našli “blago” koje povoljno čini nejasnim izgled našega življenja; trebamo “nadu koja ne postidjuje” (Rim 5,5).

Privilegium paupertatis što ga je Klara toliko branila je radost da se slijedi i dijeli Isusov život, jamstvo vjernosti našoj karizmi; podsjećajte nas da će brat ili sestra, koji nisu evandjeoski siromašni i slobodni, biti osudjeni da budu neplodni i žalosni (usp. Mk 10,22), unatoč veličini djela i bogatstvu naslijedja.

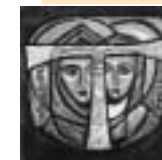
“Radi svega toga prigibam svoja koljena pred Ocem Gospodina našega Isusa Krista da sam Gospodin - po zagovoru slavne Djevice svete Marije, majke njegove, preblaženoga oca našega Franje i svih svetača - koji je dao dobar početak dade i porast i, također, ustrajnost sve do kraja. Amen!” (OKI 77-78).

*Gospodin bio uvijek s vama
i neka učini da vi uvijek budete s njim.*

Rim, na blagdan sv. Klare
11. kolovoza 2002.

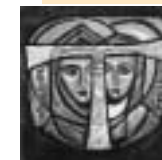

Fra Giacomo Bini, ofm
vaš brat i ministar

*U ime Gospodnje!
Vama, Siromašnim sestrama svete Klare,
Svima vama kontemplativkama koje se nadahnjujete
na franjevačko-klariskoj duhovnosti,
svoj braći i sestrama
koji ljube Klaru i Franju,
kao Ministar i poslužitelj sviju, želim
“mir s neba i iskrenu ljubav u Gospodinu” (2P 1).*

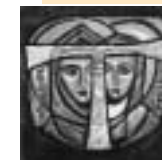
*“Budući da ste po božanskom nadahnuću
postale kćerima i službenicama svevišnjega
vrhovnoga Kralja, Oca nebeskoga, i zaručile se
Duhu Svetomu, izabirući da živite po savršenosti
svetoga Evandjelja, hoću i obećajem u svoje
ime i u ime svoje braće da ću za vas uvijek vodi-
ti ljubaznu brigu i posebnu skrb” (PKI 6,3-4;
usp. Fv)*

Drage sestre, kao zaključak ove bratske i srdačne poruke želim još izreći, u ime sve braće Prvoga reda i cijele Franjevačke obitelji, iskrenu zahvalnost za vašu nazočnost uz nas kao spomen i poticaj da s uvijek većom dosljednošću izražavamo ono što jesmo, ono što smo obećali, ono što je nama obećano i što nas očekuje. U ovom tako bolesnom svijetu, a ipak toliko žednom istinskog duhovnog iskustva, vi predstavljate “vršak” franjevačke karizme za naše naraštaje.

“Htjeli bismo vidjeti Isusa”, tražili su neki Grci Filipa (Iv 12,21). Toliki muškarci i žene danas postavljaju isto pitanje nama. Pomozite nam, po Klarinu primjeru, da “odražavamo”, da prenosimo prema svijetu ono što kontempliramo, da pokazujemo onu živu ikonu izgradjenu rukama Božjim u našoj nutrini i koja se izražava u skladnom jedinstvu življenom u svakidašnjici. “Jedino što u ovim vremenima možemo spasiti... jest mali dio Tebe u nama, Bože moj. I možda također možemo pridonijeti da te otkopamo iz opustošenih srdaca i da ti otvorimo put” (Etty Hillesum). Da, veoma je važno spasiti i osloboditi sliku Božju prisutnu u nama da je možemo pružiti drugima, oslobodjenu nas samih, od sebičnog i nametljivog ja koje se gubi u tisuću tjeskobnih zaokupljenosti, zaboravljajući Njegovu prisutnost. Trebamo “zaštiti Boga od nas samih” u svijetu tako podijeljenom, razlomljenom i izgubljenom, koji treba svjedočanstvo pruženo po našim bratskim odnosima kao “bogoobjavljenje”, ljubazno očitovanje prisutnosti Boga; treba nanovo snažno naviještati svima da je još moguće voljeti se i pronaći naše jedinstvo u Kristu umrlom i uskrslom.

Usvajajući riječi Uskrsloga ženama neusiljeno mi dolazi da vam ponovim: “Idite, javite mojoj braći da

U skladu i u poslušnosti tim riječima, kao brat vaš, usudjujem se obratiti se svima vama koje činite dragocjenu zbilju među onima koji žive duhovnu baštinu Franje i Klare. Također u ime braće i sestara koji se nadahnjuju na njihovu evanđeoskom programu, želio bih prije svega izraziti duboku zahvalnost za karizmatičko duhovno bogatstvo koje predstavljate u našoj Obitelji. Hvala za vaše duboko zajedništvo u Duhu koje nas podržava u našim apostolskim putovanjima po svijetu; za vašu šutljivu ulogu “jutarnjih stražara” koji bdiju i u tami ljudskih događanja istražuju one znakove života koji već počinju izvirati na zemlji. Vi nam pomažete razumjeti naš redovnički poziv i radovati se zbog njega. Klara, na početku svoje Oporuke, kliče u ovoj zahvali: *“Medju drugim dobročinstvima koja smo primile i svaki dan primamo od našega Darivatelja, Oca milosrdja, za koja smo dužne živo zahvaljivati njemu slavnome Ocu Kristovu, je dobročinstvo našega poziva. I koliko je ono veće i savršenije, toliko smo više njemu dužne”* (OKI 2-3). Dakle, dužni smo zajedno uvijek bolje upoznavati svoj poziv, ljubiti ga i odgovoriti mu vjerno i velikodušno.

Sljedeće ćemo godine slaviti 750. obljetnicu smrti naše majke i sestre Klare: to je zgodna prigoda, osobita milost koja bi nam trebala pomoći da obnovimo onu “zaručnicu” ljubav koja je nadahnjivala cijeli njezin život. Dok vam pišem, razmišljam i meditiram upravo o onim znakovima i onim riječima koje su obilježile njezine posljednje dane prije njezina neopozivog izlaska. Siromašna i gola postelja u Sv. Damjanu postala je mjestom odnosa i susreta obremenjenih dubokom ljudskošću i duhovnošću.

I pismo može postati mjestom zajedništva, bratskog dijaloga da otkrijemo ono “nešto novo o Gospo-

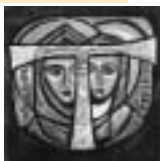
8 dinu”, što je Klara tražila od Junipera, i što naša vremena i naši naraštaji bez odlaganja opet očekuju od nas.

U pohodima braći u raznim dijelovima svijeta uvijek sam imao milost susretati vas, slušati vas, razgovarati i moliti s vama. Bio sam dirnut dubokim prijateljstvom koje vas povezuje s nama i s cijelom Franjevačkom obitelji; gorućom žedji za Bogom koja prožima vaše zajednice i koju biste s nama željele podijeliti. I koliko bismo svi mi, braća i sestre koji putujemo svijetom, imali naučiti od vašega tako odlučnog i potpunog mističnoga iskustva koje može razumjeti ili nazrijeti samo onaj koga je Ljubav pobijedila.

Brat Rajnald, brat Leon, brat Andjeo, brat Juniper bijahu ondje, blizu Klari u posljednjim danima njezina života, da, u dubokom zajedništvu, slušaju, dijele i oživljuju zanosno traženje Boga: to je također i želja ovoga pisma, kao nastavak u vremenu onoga prijateljstva koje na zemaljskom putovanju od tada podržava Manju braću i Siromašne sestre.

Ova su razmišljanja upućena izravno Sestrama klarisama u prigodi 750. obljetnice smrti sv. Klare: svi se tekstovi odnose na nju; ipak žele biti i bratska poruka upućena svim kontemplativnim sestrama franjevkama razasutim po cijelome svijetu. Pišući sam i na njih mislio; prijedlozi i poticaji mogu možda i njima biti korisni.

Napokon, nadam se da će ove retke pročitati braća i sestre cijele Franjevačke obitelji, jer su nadopunjivanje i uzajamnost zajedničke zadaće svima nama.

ZAKLJUČAK

*“Nije samo o nama preblaženi naš otac Franjo prorokovao te stvari, nego i o drugima koje će doći u sveti poziv u koji je Gospodin pozvao nas”
(OKI 17)*

ZA JEDNIČKO POSLANJE NAŠIH BRATSTAVA

I

Svaki osobni odnos s Gospodinom, svaka redovnička karizma ima dva nedjeljiva elementa: poziv i poslanje, “slijedi me” i “podjite”, svjedočite pred ljudima ono što ste vidjeli. Gospodin nas poziva da nas učini svojim učenicima i svjedocima u cijelome svijetu. Tako se u povijest uključujemo kao živi spomen Evandjelja Isusa Krista, uvijek spremni da pronalazimo prikladnije oblike da svjedočimo i naviještamo kraljevstvo Božje već prisutno među nama. Kao sestre i braća Klare i Franje imamo veoma jasno određenu poruku koju valja naviještati, iako na različite načine; naša Pravila jasno pokazuju osnovne elemente koji označavaju taj hod.

Za razmišljanje

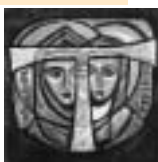
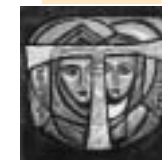
1. Samo “razumna” vjera, *fides quaerens intellectum*, rasvijetljena, može dati prikladan temelj izboru da se živi po evanđelju. Koje zalaganje stavljamo i koja sredstva upotrebljavamo da produbimo svoju vjeru? Jesmo li sposobni bolje iskoristiti darove i karizme svakoga, u ovom slučaju i njegovu umnu spremu, za dobro cijelog bratstva?
2. “*Lectio divina* u biblijskom tekstu vidi živu riječ koja zahvaća, usmjerava, oblikuje življenje” (Ivan Pavao II., NMI 39). Kako se dopuštamo “oblikovati” Liturgijom časova, liturgijskim slavljinama, molitvenim čitanjem Božje riječi?
3. Koliko “ulažemo” da promičemo biblijsku, liturgijsku i karizmatsku formaciju koja uključuje život u njegovoj cjelovitosti?
4. Koji prostor dajemo ljudskoj formaciji, vrjednovanju naše djelotvornosti u svakidašnjem životu bratstva?

“Ljubite uvijek Boga i svoje duše i duše svih svojih sestara, i vodite uvijek brigu da opslužujete što ste Gospodinu obećale” (BsC 14).

Govoreći o formaciji, danas je potrebno osobito istaknuti sposobnost odnosa neke osobe: odnosa sa samim sobom, s vlastitom poviješću, s vlastitom osjećajnošću, s vlastitim porazima, s vlastitim darovima koje treba uzvratiti Gospodinu. To je osnova odnosa s drugima i s Bogom. Osobito naša osjećajna protega treba biti prihvaćena bez tjeskobe; samo tako je moguće postići duboku vedrinu i radjati nevjerojatno bogatstvo života koje pomaže skladan razvoj neke osobnosti. Ponekad nosimo redovničko odijelo i mislimo kako će ostalo doći samo od sebe. Kolike se drame iščitavaju na nekim licima prikrivenim koprenom! Neriješene drame koje postaju bezbrojne prigode napetosti, u stanju da razore mir neke kuće mjesecima i godinama. Kakav “raj”, naprotiv, je ozračje nekog bratstva u kojem se je naučilo poznavati se, razgovarati sa samima sobom, s Bogom, s drugima. *“Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge” (Iv 13, 35).* Tu odgovornost imamo kao kršćani i kao posvećeni; trebamo dakle uložiti svoje sposobnosti da promičemo formaciju za bratski odnos i za odnos s Bogom. Nema olakšavajućih okolnosti: od tog nas zalaganja ne mogu osloboditi ni dob, ni značaj, ni naslijedja.

“Diveći se gledam kako, poniznošću, snagom vjere i mišicama siromaštva, sebi privijaš neusporedivo blago, skriveno u njivi svijeta i ljudskih srdaca, kojim se kupuje Onaj po kome je sve iz ništa postalo. I, da se izrazim riječima samoga Apostola, smatram te suradnicom samoga Boga i podržavateljicom slabih i klecavih udova njegovog neizrecivog tijela ” (3PA 7-8)

Pravilo života zajedničko cijeloj Franjevačkoj obitelji sastoji se u *“živjeti sveto Evandjelje Gospodina našega Isusa Krista”* (usp. PPr I,1; PrKl I,2; PrFSR 4), želeći iznad svega *“imati Duh Gospodnji i njegovo sveto djelovanje”* (PPr X,8; PrKl X,9), imajući kao posvemašnje prvenstvo molitvu i kontemplaciju (usp. PPr V,2; PrKl VII,2). Hod je jednako jedan i veoma odredjen: poniznost i siromaštvo Gospodina našega Isusa Krista i njegove siromašne Majke. Klara izričito kaže: *“Sin je Božji postao našim putom”* (OKl 5). Siromašni život Isusa iz Nazareta, od Betlehema do Kalvarije, kao objavljivanje Boga, postao je sveobuhvatno i prevratničko duhovno iskustvo u životu Franje i Klare: taj ih žar posvema suobličuje Kristu, i sve do posljednjih godina svoga života neće dopustiti prilagodjavajuća mišljenja ili pojednostavljenja. Onomu koji mu predlaže druge načine da služi Gospodinu, druga već prokušana i bolje ustojena pravila, Franjo odgovara: *“Gospodin mi je objavio da je njegova volja da ja u svijetu budem nova budala kao On: to je znanost kojoj Bog hoće da se posvetimo”* (LPer 18). A Papi

12 koji je htio olakšati njezino siromaštvo, Klara, veoma nadilazeći zavjet siromaštva, odgovara: “Sveti Oče, nipošto i nikada, zanavijek, ne želim biti oslobođena od nasljedovanja Krista” (4Čel 14).

To je, dakle, naš poziv, naša “znanost”, naše služenje: sve više postajati slušateljima i vjernim izvršiteljima evandjeoske Riječi, kontemplirajući i slijedeći do kraja siromašnoga Isusa. Iz tog jasnog i stvarnog identiteta radjaju se različiti i nadopunjujući oblici evangelizacije, različita franjevačko-klariska poslanja unutar Crkve Božje s obzirom na njegovo kraljevstvo.

“Manja braća” raspršuju se svijetom koji postaje njihovim “klastrom” (usp. SvS 63), mjestom bratskih i kontemplativnih odnosa (usp. NPr XVI). “Zbog toga vas je [Gospodin] razaslao po cijelom svijetu da riječju i djelom svjedočite za njegov glas, i da svima obznanite da nema drugoga Svemogućega osim njega” (PBr 9).

“Siromašne sestre”, polazeći od “klaustura” svoje nutrine, po Marijinom primjeru (usp. 3PA 19) postaju prihvaćanjem, prebivalištem i ikonom Boga ljubavi; i to se svjedočenje “odražava” i prenosi na cijeli svijet. Klauzura se otvara cijelom svijetu i postaje mjestom i prostorom odnosa, kao što se je uski prostor vrta Sv. Damjana pretvorio za Franju, patnika i gotovo slijepoga, u vidjenje i pjesmu cjelokupnoga stvorenja. Ne ide se u klauzuru kako bi se sklonilo ili pobjeglo od poteškoća svijeta, nego prije svega da se živi prihvaćanje, da se dublje sudjeluje u životu ljudi u njihovim najtajnijim i najnepoznatijim težnjama, da se zalaže u izgradnji one ljudske povijesti po Božjem planu koji samo sveci i proroci umiju naslutiti.

Osjećaj pripadnosti

“I molim vas, svoje gospodje, i savjetujem vam da u tom presvetom životu i siromaštvu uvijek živite, i da se pomno čuvate da ne biste od njega do vijeka nikada odstupile ni po čijem nauku ili savjetu” (PrKl VI, 8-9).

Komu pripadamo? Možda bi odgovor (naučen na pamet) mogao biti lagan. Ali upitajmo se još: kamo su usmjerene naše želje, naše skrbi, što nam izaziva patnju, na što stvarno trošimo snage i vrijeme? Sada je odgovor malo teži! Držim kako se često ne uspijevamo usredotočiti na bitno i gubimo se u onom što je drugotno, što može biti: spašavanje nekih ustroja, preživljavanje samostana, taženje novih zvanja pod cijenu da ih dovedemo (na brzinu) s drugih kontinenta, područna “ljubomora”...

Komu pripadamo? Duhu Božjemu koji svaki dan “iznova pronalazi” našu suradnju, ili nekima drugima? “Svakom razdoblju života Gospodin traži novi odgovor” (Pavao VI). I u toj životnosti da Bogu u sebi stvaramo prostor prvenstvo trebamo dati evandjelju, franjevačko-klariskoj karizmi, Franjevačkoj obitelji, radije nego samostanu. Naše poslanje ima široka obzorja! Nije to san, nego istinska protega našega poziva koji zahtijeva *kenozu* i trajno obraćenje. Upravo u tim prostorima života jasnije se vidi potreba da radimo zajedno, da se obraćamo zajedno, da koračamo zajedno: ne postajemo sveti-ma svatko za sebe, to postajemo ako se svi zajedno pomažemo.

duha klauzure, štoviše trebala bi “formirati” i svećenika koji slavi, kako sam mogao iskusiti u nekim samostanima. Možda smo se ograničili na “učena” predavanja o Bibliji ili o liturgiji, misleći kako smo tako poslušali Crkvu. Ali istina koja ne zagrijava srce i ne mijenja život nije istinita spoznaja, nije prava formacija.

Ne trebamo pak zaboraviti da je svaka liturgija, kao što i sam rječnik govori, služenje cijelom Božjem narodu; zbog toga je potrebno razmišljati o liturgijskom prihvaćanju vjernika svjetovnjaka koji se žele ujediniti u molitvu naših zajednica. Svi samostani klarisa na svijetu primaju zamolbe za molitvu koje im upućuju muškarci i žene bliski i udaljeni; možda treba više pomoći vjernike svjetovnjake, polazeći od onih bliskih Franjevačkoj obitelji, da dublje osjete liturgijsku molitvu zajednica klarisa i franjevac kao stvarnost koja ih se tiče i nije tudja njihovu pozivu.

Taj izazov, ta preobrazba u kojoj su mnogi samostani već založeni, bit će pravi *kopernikanski* prevrat koji će kontemplaciji jamčiti njezin plodni identitet. “*Naše zajednice trebaju postati istinske škole molitve*” (Ivan Pavao II., *NMI* 33).

Često pružamo dojam kako svoj poziv smatramo datošću ostvarenom jednom za svagda, zaboravljajući da karizma nije smo primljena baština, nego je osobito odgovornost traženja pred Bogom i pred našim svijetom. Kako uspijevamo prilagoditi ili stvoriti nove oblike molitve, da ih učinimo “primjerom i zrcalom” (OKI 19) evangelizacije i poslanja u našem okružju?

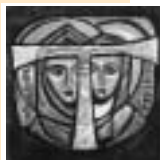
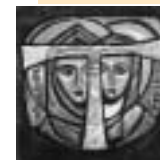
Klarina klauzura, zadobivajući sveopću protegu, življena je i preobražena po duhovnoj pokretljivosti koja nema granica. Prije bolesti ona je snažno kušana da podje čak u Maroko, gdje su prvi franjevci svoju vjeru ispovjedili “mučeništvom” (usp. *Proc* VI,6); u posljednjih 30 godina, po “mučeništvu” svoje bolesti, živjet će nevjerojatnu mnogovrsnost odnosa prijateljstva: prima posjete papa, kardinala, franjevac, poniznih osoba i onih važnih... Oganj ljubavi je onaj koji gori u njezinu “klastu” i koji užije svaku vrstu odnosa (usp. CV 15), iznad svih ograničenja naloženih klauzuruom. Klara je prava “mističarka”: gori jedinstvenim žarom koji ju suobličuje Kristu. Sve ostalo postaje “djelomično” i usredotočujuće na to “središte”.

Koliko se gubi snage i “dobre volje” u nekim samostanima, kad se sve sile ne usmjeruju na traženje jedinstva, prema Bitnome. “Ženski genij” svijetli u svom bogatstvu upravo kad naslućuje bitno i kad uspijeva dati pravu vrijednost drugotnome.

Na putu križa

“Budeš li s njim trpjela, s njime ćeš su-kraljevati; budeš li s njim suosjećala, s njim ćeš se i su-radovati; budeš li s njim su-umirala na križu patnje, s njim istim ćeš posjedovati nebeske stanove u sjaju svetaca” (2PA 21)

“Kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi” (Iv 12,32): s visine križa Isus je postao ponudom spasenja svim ljudima. Slijedeći Franju na njegovu misijskom hodu, dolazimo do stigmata na La Verni; slijedeći Klaru u njezinoj klauzuri, dolazi-

14 mo do postelje trpljenja, bolesti koja započinje u vrijeme stigmata Siromaška i produžuje se kroz gotovo polovinu njezina života. Još jednom otkrivamo iznenadjujuću nadopunu karizme: dva puta jednako “misijska”, put pokretljivosti i onaj klauzure, koji dovode do istovjetnog odredišta, do križa. Ljubitelj hoće ostati blizu Ljubljnome, ne samo na putu siromaštva, nego i na onom trpljenja (usp. *2PA* 19), da u vlastitom tijelu nadopuni ono što nedostaje patnjama Kristovim (usp. *Kol* 1,24). Nije dovoljno slušati i služiti, potrebno je dijeliti Isusov usud i usvojiti njegov križ (usp. *Lk* 9,23-24).

Evandjeoska logika slabosti, skrivenosti, nevidljivih ishoda uvijek je uznemirujuća: bila je to za Isusove učenike i bit će za svakoga vjernika na ovom zemaljskom proputovanju. Svijet tu logiku ne može prihvatiti: naš je svijet utemeljen upravo na djelotvornosti koja, polazeći s te osnove, stvara niz “psihoza” učinka, “činjenja”, veličanstvenosti, osiguranja za sebe sadašnjosti i budućnosti, uspjeha na svim razinama: u radu, u osjećajima, u poslovima, u glasovitosti... Te nam psihoze, nažalost, nisu strane: vrijedi onaj tko je sposoban više proizvesti. Dok je “čudo” Klare i Franje, vjernih Evandjelju, u velikom prepuštanju Onomu koji nastavlja hraniti nevjerojatno pouzdanje u odnosu na nas. Oni su odgovorili na zanosan način na Božju gorljivost prema čovjeku; odvažno su živjeli izazov posvemašnjeg siromaštva koje nužno dovodi na križ, u bespomoćnost kao životni put. Svako će misijsko djelovanje dakle biti podloženo logici sjemena koje treba umrijeti kako bi donijelo plod.

Franjina “misionarska” djelotvornost dostiže svoj vrhunac u posljednjem razdoblju njegova života, u

talent: zadovoljavamo se da ga sakrijemo i očuvamo (usp. *Mt* 25,18). Otpor promjenama može značiti otpor obraćenju, otpor da nas Duh vodi nepoznatim putovima koje ćemo otkrivati koračajući njima (usp. *Heb* 11,8). Sve nas to obvezuje da premislimo svoj svakidašnji život, svoj stil života, svoje nacрте, čak i svoj dnevni red koji, ako je previše usitnjen, može priječiti kontemplativnu protegu kojoj je potrebno više prostora osobnog dijaloga i šutnje s Gospodinom, kako bismo bolje vrjednovali zajedničku molitvu. Ozbiljna i stvaralačka priprava liturgijskih prostora, zajedničkih, i onih za odmor promiče trajnu formaciju za odnos s Bogom i s drugima. Osobito istinitost čina, riječi, skladno dozrelih u šutnji i u potrebnom vremenu, pomaže da se izgradjuje prava, slobodna, vedra i za druge otvorena osobnost. To će duhovno stvaralaštvo moći nastaviti i kad tijelo oslabi ili se razboli: Klarin nas primjer, i u toj točki, treba poučiti da ostanemo živi u ljubavi i da se nikada ne predamo, da ne pribjegnemo uhodanosti koja, neizbježno, uspavljuje i koči svaki duh poduzetnosti.

Biblijska, liturgijska i karizmatička duhovnost

Uvjeren sam kako ne treba puno govoriti o tolikim dokumentima Crkve i Reda koji – već preko 40 godina – govore o važnosti solidne biblijske i liturgijske formacije, osobito za posvećene osobe i, na poseban način za kontemplativke. Ali koji su odjek imali u ŽIVOTU naših zajednica? Produženi odnos s Božjom riječi ne može a da ne preobrazi određene “čine pobožnosti” koje potječu iz prošlih stoljeća i još uvijek prisutnih u nekom (rijetkom) samostanu. Živa, dobro pripravljena liturgija u kojoj se sudjeluje ne ide protiv

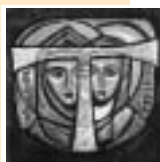
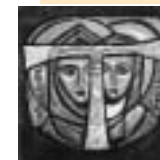
nadilaziti naša očekivanja, proširivati obzorja našeg postojanja. Bog nas iznenadjuje jer ima povjerenja u nas i traži uvijek novu raspoloživost. Mi smo se skloni stalno povoditi za onim “uvijek se tako činilo”, Duh nas, naprotiv, potiče da tražimo ono što “danas trebamo činiti”, što nam u novim prilikama postojanja predlaže. Otpor obraćenju poglavito dolazi iz želje očuvanja naslijedja u samom sebi, iz nisko postavljene uravnoteženosti koja često izražava prijanjanje uz vlastite nacрте i odbijanje da se obnovi, više nego iz vrjednovanja onoga što smo primili. Evandjeoska je vjernost uvijek izvorom odvažnosti i stvaralaštva, stvaralaštva koje ne znači odbacivanje prošlosti ili bogatstva što smo ga primili od svojih svetaca; ne znači razoriti potpuno svoje postojanje: nemoguće je živjeti bez ustroja i bez uključivanja u neku povijest. Stvaralaštvo znači uliti “novo vino u nove mješine” (Mk 2,22), prilagoditi ustroje novom životu koji se u nama očituje iz dana u dan, učiniti ih sukladnijima i izražajnijima s obzirom na znakove vremena u kojemu živimo. To je poslanje povjereno svakom naraštaju, svakom razdoblju, da živim i oživljujućim učini evandjeosku poruku.

Danas živimo u kulturi koja promiče identitet usredotočen na umnu spoznaju ili na psihološke ili osjećajne izražaje više nego na formaciju srca koje Biblija označava središtem života novoga čovjeka, “središtem povezivanja, otvorenosti i nadilaženja cijelog ljudskoga bića”. Otvrdnulo srce – na grčkom “sklerokardia” – je kao otvrdnuće sposobnosti i mogućnosti da se ljubi, da se otvori povjerenju u Boga; novost Duha, naprotiv, nas iznenadjuje i sprječava svaki oblik tvrdoglave okrenutosti nama samima, sklonima da upravljamo isključivo kako se uvijek činilo iz straha da ne izgubimo primljeni

razdoblju suobličavanja Kristu na La Verni: svoje duhovno iskustvo polaže u krilo Crkve, uz križ, vraća evandjeosku pustolovinu Ocu i prinosi je kao misionarski “dar” tolikoj braći i sestrama koje će ga, očarani njegovim primjerom, kroz stoljeća slijediti. To je sloboda pronadjena upravo u vremenu “velike kuhnje”, kad više ne zna što činiti: tada odlučuje Bogu vratiti evandjeoski projekt razradjen za sav život, i za koji sada otkriva da nije njegov; vratiti mu braću koja nisu njegova, život, koji nije njegov...

Što reći o Klari, o godinama njezine bolesti, “beskorisnih” po mjerilima uspješnosti, ali tako bogatih i značajnih pred Bogom! Upravo kad je Franjo, veoma brzo, počeo nedostajati franjevcima i sestrama, nazočnost Klare dobra zdravlja, sa svim njezinim snagama, mogla je, po nama, “toliko učiniti” za Franjevačku obitelj početaka; mogla je osnovati tolike druge samostane, poticati tolike druge sestre... Ipak, Gospodin je “toliko učinio” po njezinom siromaštvu, po njezinoj nemoći, po njezinoj nepoduzetnosti! U onim prvim godinama života Reda druge će sestre, poslane po njoj i po Franji, poći.

Ali kako nam je teško usvojiti te vrijednosti kad “svijet” oko nas govori drugim jezikom i nuka nas da prihvatimo njegove zavodljivosti. Znamo dobro da je naša djelotvornost povezana s božanskom plodnošću; da naša služnja, ustroji, apostolske djelatnosti trebaju biti u službi našega poziva da budemo živi spomen evandjelja Isusa Krista. To je prvo služjenje koje dugujemo Crkvi i svijetu, prije svake druge djelatnosti: to je vrsnoća našega života koja daje smisao mnoštvu naših zalaganja, koja se trebaju odnositi na tu životnu protegu u kojoj se svi nalazimo “misionarima, poslanima”, bilo da smo u samostanu, bilo da kora-

čamo putovima svijeta; bilo da molimo bilo da propovjedamo; bilo da smo zdravi, bilo da smo bolesni.

U svom ću srcu zauvijek očuvati tolika zračeća lica mladih i starih sestara koje sam susreo u različitim pohodima, lica koja, kao živa riječ, prosijavaju posvećenost Božju koja ih ispunja; bolesnih sestara koje, očišćene trpljenjem poput Klare, kao žive ikone slične Raspetome iz Sv. Damjana, izražavaju patničku ljuskost, ali već preobraženu i slavnu: postale su podrhtavajućim iščekivanjem Zaručnika koji dolazi, dok njihovo tijelo, čista prozirna ovojnica, dopušta nazrijeti oslobođajuću prisutnost Boga. Kakvo je to čudno poslanje!

Podsjećam na primjer jedne klarise iz 15. stoljeća, sv. Katarine Bolonjske: na kraju života, trpeći mnogo, u vidjenju je primila naredbu da svira violu. Katarina nije svirala otkako je, kao mladica, napustila dvor u Bologni i unišla u samostan: ali pred Božjom naredbom zatražila je da joj se donese viola i ona je sama skladala mali himan, s tekstom iz proroka Izaije: “*Slava će se njegova na tebi očitovati*”. Tako je sestra pokazala da se slava Svemogućega očituje i u slabosti žene patnice. Viola, sačuvana do danas u samostanu *Corpus Domini* (Tijela Gospodinova) u Bologni, nas podsjeća da život svakoga od nas, u svojoj slabosti, može postati sredstvom da se opjeva veličina Božja.

Drage sestre, možda nam još možete pomoći da ponovno pronadjemo duboki smisao našega poslanja, “djelomičnu” vrijednost svih naših djelatnosti, znajući da se neka osoba može ostvariti samo ako ponovno otkrije svoje pravo lice “zrcaleći se” u Isusu iz Nazareta, u njegovu evandjelju, u kontemplaciji kao prve-

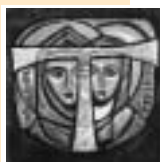
To Franjino povoljno prikazivanje s obzirom na budućnost Damjanita, ohrabruje i nas da proširimo pogled preko sadašnjeg obzora da istražujemo još neizražene evandjeoske mogućnosti i da za sutrašnjicu živahno izgradjemo istinsku kontemplativnu protegu sve dublju i više evangelizatorsku. Tu potrebu snažno zamjećuje naš svijet, zbog pojave globalizacije usredotočen na kulturu vanjštine i privida. Kontemplativne osobe mogu pružiti mogućnost drugačije kulture nutrine i dubokog duhovnog iskustva te nastanjene samoće koja nije izdvajanje. Dobro znamo kako istinska kontemplativna protega, ukorijenjena u trinitarni odnos, ima jasnu prosudbenu ulogu prema lažnoj religioznosti koja više sličí religioznoj potrošnji, nekom kršćanstvu “uradi sam”, nego li pravom traženju Boga. Suvremeni se čovjek sve više otkriva “religioznim” i sve manje vjernikom!

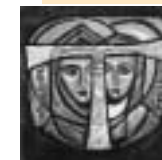
Govoreći o izazovima, o ozbiljnim i neodgodivim zadaćama koje Duh stavlja pred nas, lista je uvijek djelomična i, osobito, pristrana. Već smo dotaknuli temu od životne važnosti kao što je Božja riječ, formacija, evandjeosko vršenje vlasti... Sad u ovom zadnjem dijelu želim naglasiti druga gledišta koja smatram osnovnim *izazovima* i, na neki način, jezgrovitima.

Formacija srca i stvaralaštvo

Uskrsli Krist predbacuje učenicima “tvrdoću srca” (usp. *Mk* 16, 14; *Lk* 24,25), tj. stav zatvaranja u same sebe, zarobljenosti vlastitim nacrtima koje držimo dobro utemeljenima, nesposobni, naprotiv, da se otvorimo Božjoj novosti.

Najveća napast onoga koji traži Boga jest uvijek da ga se zatvori u vlastito iščekivanje, dok Bog voli

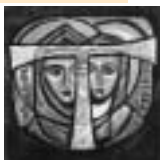
nstvu. U traženju našega identiteta, često smo skloni gledati na prošlost - i u opasnosti smo da se svi više zatvaramo – umjesto na budućnost prema kojoj smo usmjereni. Zaokupljenost za preživljavanjem može razoriti nadu, stvaralaštvo i otvorenost Duhu Gospodinovu.

I sama starost nije uvijek i samo ograničenje, nego i svjedočenje duhovnog i odnosnog spoja, smireno življenog sklada vrijednosti; i to razdoblje života treba evangelizirati i pratiti kako bi, kao svako siromaštvo, postalo očitovanje Boga.

Zatvaranje nekog samostana prihvaćeno u smirenosti (nismo vječni!); i to je svjedočenje zrele vjere i žive nade.

18 Za razmišljanje

1. *Koje su osnovne evandjeoske vrijednosti ili težnje u osnovama našega unutarnjeg jedinstva i izbora bratstva? Jesmo li doista spremni založiti se? Promijeniti, što? Kako? S kim?*
2. *Postoji li svijest da ste vi same na prvom mjestu za evandjeosko naviještanje, pozvane svjedočiti jedna drugoj Radosnu vijest u stvarnosti svaki-danšnjih čina?*
3. *Božanska plodnost našega postojanja sjaji se i u ljudskoj nemoći, kao što je starost i bolest, koje nas čine jasnim znakom nade koja nas ispunja. Kako se pripravljamo za to "misionarsko" razdoblje tako važno i odlučujuće?*
4. *Vi ste, sestre, zajedno s nama bratstvo-u-poslanju u kontemplativnoj šutnji. Navještaj ste žive Riječi u svakom razdoblju svoga života, u žaru za evandjeljem koje vas suobličuje Kristu. Kako to iskustvo, zajedno s cijelom Franjevačkom obitelji, možemo stvarno prevesti i naviještati?*

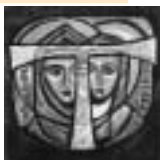

IZAZOVI

V

“Popevši se, naime, u to vrijeme na zid spomenute crkve, [Franjo] je govorio jakim glasom na francuskom jeziku nekim siromasima koji su se upravo tu našli: ‘Dodjite i pomozite mi u ovoj gradnji samostana Sv. Damjana jer će tu prebivati gospodje čiji će glasovit život i sveto ponašanje proslaviti našeg nebeskog Oca po čitavoj Crkvi’” (OKI 12-14).

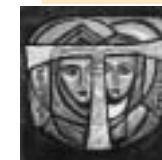
1. *“Mi smo kontemplativno bratstvo sa osobitim poslanjem u svijetu koji se mijenja”. Kako živjeti stvaralačku vjernost našoj karizmi nadopunjujućih Redova?*
2. *Jamčiti izvornost naše franjevačko-klariske duhovnosti je plod zalaganja što ga braće i sestre u uzajamnom povjerenju prihvaćaju. Kako ga ozbiljiti u zemlji ili u kraju u kojem živimo? Kako možemo danas poslušati molbu Raspetoga u Sv. Damjanu: “Idi, popravi moju kuću”?*
3. *Kako pomoći samostanima u poteškoćama i onima previše “samodostatnima” da se više stave u oslušivanje Duha, istinitog formatora, i znakova vremena?*
4. *Formacija će, da bude vjerodostojna, trebati mijenjati naš stil života, ukorjenjujući se u teoretsko i praktično traženje lica Božjega. Što smo u posljednjim godinama učinili, i koji plan formacije imamo za budućnost? Za što se formiramo?*

UZAJAMNOST I NADOPUNJIVANJE

II

“Osjećajući Gospodina blizu i gotovo na vratima, [Klara] je htjela da uz nju budu svećenici i duhovna braća da joj čitaju Muku Gospodinovu i svete riječi. Kad se među njima pojavio brat Juniper, čudesni Božji trubadur, koji je često u žaru klicao riječi Gospodinove, Klara se ispuni obnovljenom radošću i zatraži od njega ima li pri ruci štogod nova o Gospodinu. I on je, otvarajući usta, s ognjišta svoga žarkoga srca sipao svjetlucajuće iskre riječi, i iz njegovih prispodoba je Božja djevica doživjela veliko olakšanje ” (4Čel 45).

zadržani kakvi jesu, ali neke treba redovito preuredjivati, dok druge još valja stvoriti da s vjerodostojnošću odgovorimo na svoj poziv. Napetost između ustroja i vrijednosti pratit će nas sve do smrti, ali trebamo njome znati upravljati i usmjeravati je s mudrošću i strpljivošću. Tko, na primjer, ne vidi potrebu da se trajno formira za bratsko vršenje vlasti? “Ustroj Drugoga reda, kao i ona Prvoga, nije piramidalan i ne stvara benediktinsku skupinu okupljenu oko opata ili opatice kao nekog *alter Christus*, nego je evandjeoska. Pozornost sviju – opatice i sestara – usredotočuje se na Evandjelje i njegja slušaju”.

Vjerujem kako svi možemo potpisati to razmišljanje neke klarise; ali kako se, u mnogim samostanima, živi vršenje vlasti? Koja je pozornost sa strane opatica posvećena formaciji za odgovornost? Pravi formativni hod biva nemogućim bez pravog bratskog dijaloga unutar samostana, među samostanima i u Federacijama. Nisu rijetki, naprotiv, slučajevi samostana koji misle kako ne trebaju pomoć drugih...

Suradnja među naša dva Reda, na tom području, ovisi o različitim zemljopisnim područjima: postoji mnoga, tolika različitost! U stvarnosti je sve prepušteno dobroj volji i poduzetnosti – manje više skrivenoj – opatica, provincijalnih ministara, predsjednica federacija, iako u Konstitucijama ne nedostaju određeni općeniti poticaji i preporuke koje pozivaju na suradnju. Bez nanošenja štete samostalnosti pojedinoga samostana, i izbjegavajući čak i opasnost ovisnosti o franjevcima, neodgodivo je bolje odrediti taj tako važan odnos što su ga Klara i Franjo htjeli kako bi zajamčili i produbili naš franjevačko-klariski identitet. Pozvani smo živjeti svoju “jedinstvenost” unutar iskrenog odnosa, u uzajamnosti i nadopunjivanja u svrhu Kraljevstva.

Treba *odgajati za korjenito izvlaštenje*. Po Klari i Franji opsluživati sveto Evandjelje znači živjeti “u poslušnosti, bez išta vlastitoga i u čistoći” (PPr 1,1; PrKl 1,2). Važno je zapaziti da se ne upotrebljava izričaj “siromaštvo”, nego izričaj “bez vlasništva”. Nije riječ samo o tome da imamo uravnotežen odnos sa stvarima, nego smo pred stavom koji treba označavati u dubinu identitet Siromašnih sestara i Manje braće: živjeti “bez vlasništva” znači odreći se da skupljamo prava na osobe, na službe koje nam se povjeravaju, na samoga Boga i na Njegovu riječ... Sve smo primili od Boga i pozvani smo sve vraćati, ako ne želimo postati “tatima” dobara koje nam je Gospodin besplatno udijelio. Taj stav korjenitog izvlaštenja, dara smoga sebe uvjerenog i bez kajanja, zahtjeva trajno obraćanje i treba svakodnevno biti obnavljano, polazeći od kontemplacije osupnute onim što je sam Bog učinio za nas: “Pogledajte, braćo, poniznost Božju... Ništa svoga ne zadržite za sebe!” (PBr 28-29; usp. 4PA 15.19-23). To je veliki zadatak formacije! I put je to koji nije lišen zapreka: najteža opasnost je samodostatnost, sigurnost da se je na pravom putu, strah da se suoči s drugima, lijenost u traženju.

Nastavlja se po odredjenim nacrtima koji se smatraju valjanima jednom zauvijek, vjerni odredjenim ustrojima primljenim u baštinu i smatranima nepromjenjivima za vjekove. Sv. Ivan od Križa piše: “Dobrodošla svaka promjena, Gospodine Bože, da se učvrstimo u Tebi”. Svaka promjena može izgledati ili prijetnjom koja radja strahom, ili izlaskom, nadom za budućnost koju valja graditi s Duhom. Često se plašimo poći novim stazama, osobito ako je bilo neko promašeno iskustvo, kao da i ta iskustva ne bi mogla postati očitovanje Boga i činiti trenutke rasta. Ili se zaboravljamo povremeno pitati promiču li naši ustroji kontemplaciju: doista, neki ustroji mogu biti

Teocentrična nadopuna

“Naime, kad je isti Svetac, dok još nije imao ni braće ni drugova, gotovo odmah nakon svoga obraćenja, kad je zidao crkvu Svetog Damjana i kad je, posve obuzet božanskom utjehom, bio nagnan sasvim napustiti svijet, tada je s velikim veseljem i rasvjetljenjem Duha prorokovao o nama ono što je Gospodin kasnije ispunio” (OKl 9-11).

To je duboko znakovita slika koja, upravo na kraju Klarina života, veoma dobro izražava duhovni vez koji u kontemplaciji Boga sjedinjuje manju braću i “siromašne gospodje”. Evandjeoski put Franje i Klare, njihove dvije povijesti, su medjuovisne. Ako se s jedne strane Klara označava Franjinom “biljčicom”, on se, po drevnoj predaji, u najtežim trenutcima svoga života obraća njoj i daje se voditi, povjerava joj dvojbe i zaokupljenosti, ponekad joj šalje i svoju braću (usp. Proc II,15). Franjo je u začetku poziva Klare i njezinih sestara; Klara traži nazočnost i potporu franjevac, prosvjedujući i pred Grgurom IX. kad je on htio zabraniti svim franjevcima da bez njegova dopuštenja ulaze u samostane klarisa (usp. 4 Čel 37).

Klara sa zadovoljstvom bilježi da je kontemplacija Siromašnih gospodja izvorni dio karizme, dok Franjo “još nije imao ni braće ni drugova” (OKl 9); i poslije Franjine smrti, braća su u Klari nalazili čuvara izvornoga evandjeoskoga projekta, jer je “jedan te isti Duh braću i one siromašne gospodje izveo iz ovoga svijeta” (2 Čel 204). Franjo tvori nadahniteljski trenutak zajedničkoga poziva; Klara u svojoj vjernosti jamči nastavak Franjinoga početnoga projekta života. Ona i

njezine sestre, iz klauzure Sv. Damjana, podržavaju i potiču sljedbenike franjevačkog načina života.

U ovim smo godinama, počevši od obnove što ju promiče Drugi vatikanski sabor, povratili mnogo od bogatstva toga odnosa što smatram prijeko potrebnim za naš karizmatički identitet.

Žarište toga odnosa su “svete riječi”, ili “govor o Bogu”, po čudesnom izričaju Cvjetića (usp. CV 15). Riječ je o “ekstatičkom” priopćavanju koje nas vodi izvan nas samih, sa središtem prema “visinama”: odatle se radja nadopuna i uzajamnost koje daju ljudsku i božansku puninu našem pozivu. Iskustvo toga zajedništva nas obvezuje da nadilazimo svaku “osjećanu naknadu”: ne približavamo se zbog “pastoralno-pozivnih vještina” ili zbog potrebe da se “oslonimo” jedni na druge, da se “lijepo osjećamo” jedni kraj drugih. Približavamo se da si priopćimo “nešto nova s obzirom na Gospodina”, da ubrzamo korak prema njemu. To je, sa strepnjom i iskreno, zajedničko traženje onoga koji je na početku naše pustolovine. Naše riječi, dakle, neće biti samo željom da si uzajamno reknemo, nego prije svega izlivanje “svjetluca-vih iskri”, koje naviru iz srca koje je postalo “ognjištem” ljubavi Božje. Bog je koji govori u nama i po nama kako bi od svakog našega razgovora učinio teofaniju, bogoobjavljivanje, sve jasnije očitovanje svoje prisutnosti i volje.

Uzor je vrlo visok, a postignuće nije uvijek zajamčeno! U Pravilu Franjo upozorava svoju braću na moguća zastranjenja koja su se, možda, već očitovala (usp. PPr 11,1-2). Možda je pretvrdo tumačenje toga odlomka izazvalo odgovor Klare koja je htjela pod svaku cijenu spasiti tu nadopunu u suočenju s

Formacija

“Klara je žarku oštricu unutrašnje želje već sasvim usmjerila prema Svjetlu, a jer se uzdigla iznad promjenjivosti zemaljskih stvari, svoje je srce još većma otvarala kišama milosti” (4 Čel 19).

Ljudska je osoba biće koje u svom srcu nosi tajnu veću od samoga sebe: sve je u tome da ga se zamijeti, da se “usmjeri pogled”, kao Klara, na dar-tajnu da se susretne onoga s kojim se može živjeti u punini. To “usmjerenje pogleda” u Svjetlo koje ispunja neko svršeno stvorenje rastuće se preobražava u želju za Bogom i u cjelokupno zalaganje osobe da mu se pripravi prostor, da se ukloni svaka zapreka sjedinjenju, da se taj odnos svaki dan živi u dubini.

Riječ je o tome da *formiramo i da sebe formiramo u poslušnosti Duhu*. Po Franji i Klari “ono što [braća i sestre] trebaju željeti iznad svake stvari je da imaju Duh Gospodnji i njegovo sveto djelovanje” (PPr X, 8; PrKl X,9). Duh Sveti nas podsjeća na riječi Isusove i on nam daje spoznati sveopće očinstvo Boga što čini mogućim naše življenje kao braća i sestre. “Duh Gospodnji koji prebiva u svojim vjernicima” (OP 1, 12) nam pomaže da razlučujemo dan za danom zahtjeve svoga poziva, i daje nam odvažnosti da živimo u korjenitoj i uzajamnoj poslušnosti. Nije, dakle, riječ da se odgaja za vanjsko poštivanje prema ministrima ili opaticama, nego je riječ o podlaganju sviju Duhu, o dubokom stavu odgovornosti. Svaki ljudski odnos, svaki događaj života, kad ih čitamo u svjetlu Duha, postaju za nas prigoda “poslušnosti”, razlučivanja volje Božje i prihvaćanja njegova plana o nama.

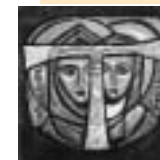
Odbaciti taj dijalog znači lišiti se bogatstva, nijekati uzajamno dijeljenje dara koji nam je predan i povjeren za sve. “Ništa, dakle svoga ne zadržite za sebe ...” (PBr 29).

U skoroj budućnosti, barem u nekim narodima, bit ćemo prisiljeni na promjenu i na smanjenje samostana, kao i drugih oblika franjevačke i klariske prisutnosti. Neophodna je, stoga, pomoć među samostanima i između Prvoga i Drugoga reda u ovim osobito teškim trenucima; bratstvo življeno među nama s vedrinom može pridonijeti da se nadvladaju razorne napetosti ili neopravdani osjećaji krivice zbog nekog zatvaranja samostana, kao da bi to bio promašaj. Crkva nas ohrabruje i govori nam da “pravi poraz posvećenoga života nije u opadanju broja (takodjer i samostana), nego u nedostatku duhovnoga pristajanja uz Gospodina i uz vlastiti poziv i poslanje” (VC 63). Ovo su tri osnovna područja provjere na putu bratstva nekog samostana: prianjanje uz Gospodina, vjernost vlastitom pozivu i dosljednost u vlastitom poslanju. Za to smo malo odgojeni; takodjer i iskustvo Federacija je još na početku. Preživljavanje pod svaku cijenu, bez ozbiljnosti razlučivanja zvanja, je izdaja vlastitoga duhovnoga poslanja. Treba slijediti druga mjerila: svaki samostan mora moći promicati ozbiljan rast zvanja, a nisu svi samostani sposobni to činiti, štoviše neki ne mogu prihvatiti nova zvanja. Drugi put onaj tko ima zvanja i novčanih sredstava razmišlja o načinu života koji je još neovisniji, brka samostalnost sa samodostatnošću, sa samoupravljanjem i samoodlučivanjem, smatrajući se gotovo opravdanim što se ne zanima za Federaciju i što ne skrbi za hod Reda. Takvi su stavovi jamačno protiv duha bratstva koje bi trebalo biti srcem našega poziva.

Papom (usp. 4 Čel 37). Živjeti tu vrstu odnosa uvijek je izazov, zahtijeva čvrstu uravnoteženost, ljudsku i duhovnu mudrost, solidnu formaciju s jedne i sa druge strane; ali zbog toga ga se ne možemo odreći: to je očita volja Klare i Franje.

Medju svjedočanstvima u postupku Klarine kanonizacije čitamo: “Budući da je od nesаницe oslabio neki brat Reda manje braće, koji se zvao Stjepan, Franjo ga je poslao u samostan Sveti Damjan da Klara nad njim učini znak križa. Kad je to učinila, brat je malo odspavao na mjestu gdje je sveta Majka običavala moliti; kasnije, kad se probudio, malo je pojeo i otišao oslobođen” (*Proc II, 15*). Ta je pripijevjest potvrđena i drugim izvorima (usp. *BolsC 18; Proc III, 12; 4 Čel 32*) i izražava kako je suradnja između dvoje svetaca i između dva Reda itekako važna: Franjo s povjerenjem šalje Klari onu braću koja su u posebnim poteškoćama koje je možda samo ona mogla ponovno ozdraviti; sam Franjo je to iskusio u teškim trenucima svoga postojanja. Taj duhovni zahtjev “čini djelomičnim” sve redovite ustroje, kao ozdraviteljski san fra Stjepana u Klarinu oratoriju. I mi smo danas žrtve napetosti, “stresa”, potištenosti koje prijete našem duhovnom “zdravlju”. Možda bi danas jedna od zadaća sestara sv. Klare mogla biti ona da nam pomognu pronaći sklad franjevačko-klariskih vrijednosti, velikodušnu darežljivost i ljepotu svoga života, bez očekivanja djelotvornosti. Lako je biti iskorišten kao sredstvo od neposrednih potreba i izgubiti vidjenje sveukupnosti, sposobnost da razlikujemo ono što je neodgodivo od onoga što je potrebno; skrbimo za tolike projekte koje programiramo ili koje nam predlaže potrošački svijet u kojemu živimo, i dolazimo u opasnost da zaboravimo prvotni zadatak da budemo “projekt Božji”. Vjerujem da je danas

prijeko potrebno obnoviti i nastaviti suradnju između Klare i Franje da izbjegnemo svaki oblik “nesanice”, “shizofrenije” koja razara sam posvećeni život.

Zahvaljujem Gospodinu za sve prigode kad sam, upravo uz neki samostan, već kao mladi franjevac, zahvaljujući pomoći sestara klarisa, mogao imati iskustvo “ozdravljenja”, skladno uređujući evandjeoske vrijednosti svoga poziva i poslanje. Toliko sam puta tražio gostoprimstvo u njihovim samostanima kako bih ponovno vratio duhovno raspoloženje svojem životu. Hvala svima vama, sestre klarise, za tu “terapeutsku” službu, tako važnu za hod poziva posvećene osobe.

Nadopuna izgradjena na Božjoj riječi

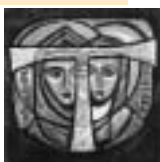
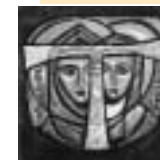
“[Klara] se brinula da kćerima po pobožnim propovjednicima pruža hranu riječi Božje, od koje i sebi pridržava ne mali dio” (4 Čel 37).

“Franjo nije nikada bio “gluhi slušatelj Riječi” (1 Čel 22); kad je o njoj riječ “Klara je veoma uživala slušajući Božju riječ” (Proc X,8), živi je, u njoj se “zrcali”, daje da je ona preobražava i odsijeva je na sestre i na svijet, svjesna da je to vlastito poslanje Siromašnih gospodja (usp. OKI 21).

Franjo i Klara su umjetnici duhovnosti izgradjena na slušanju i neposrednoj poslušnosti Riječi. Daju se iznenaditi, razoružani, od te Riječi; dopuštaju da ih “poremeti” kako bi poduzeli uvijek nove putove, kao Abraham, bez znanja kamo će ih dovesti (usp. Heb 11,8). Daju se privući (*ad-trahere*), oblikovati od Riječi da se suobličie njezinim zahtje-

U ovim smo posljednjim godinama učinili dobar put, ali ostaje još toliko puta što ga valja prijeći. Iako sestre klarise nemaju jasno određene pravne veze s Prvim redom, kao što je slučaj s drugim velikim duhovnim obiteljima (dominikanke, karmelićanke...), ipak, duhovno i karizmatički, živimo istu evandjeosku pustolovinu u malenosti, i odveć stavljamo na kocku ako zanemarimo duboko nadopunjivanje koje nas sjedinjuje a da ništa ne oduzima od samostalnosti pojedinoga samostana. Ispravna samostalnost, pak, ne može se shvatiti kao težnja da se ostvaruje “izdvojeni” hod, potpuno neovisan ili gotovo “samodostatan”. Niti je dovoljna nazočnost nekog franjevca za pastoralno sakramentalno služenje kako bi bila zajamčena franjevačko-klariska duhovnost. Franjo, na kraju života, obećava da “će voditi marljivu skrb” (usp. PrKI VI,4; 2 Čel 204) o sestrama klarisama: to je nešto puno šire. Klara sa svoje strane potkrjepljuje: “Preporučujem i ostavljam na skrbi svoje sestre, koje su sada i koje će doći, nasljedniku preblaženoga oca našega Franje i cijelome Redu, da nam budu na pomoći u napredovanju u služenju Bogu, a osobito u obdržavanju presvetoga siromaštva” (OKI 50-51). Može se također dogoditi da se neki samostan osjeti “na mjestu” jer je postao uporištem nekom od suvremenih karizmatičkih pokreta, od kojih je možda dobio i nova zvanja; to može pomoći boljem unutarnjem ozračju samostana, ali karizmatički identitet može doći u opasnost da se “rastvori” ili da bude zamijenjen drugim duhovnostima koje Franjo i Klara ne bi prepoznali kao vlastite (usp. LP 18; 2PA 16).

Sve ustanove posvećenoga života, kontemplativne ili one djelatnog života, danas teže za promjenom koja će promicati snažniju suradnju; to zahtijeva sam život Crkve shvaćen kao zajedništvo karizmi.

vnosti Siromašnih gospodja. Na početku smo, možemo još rast s uzajamnim doprinosom i pomoću, potičući doprinos samih sestara.

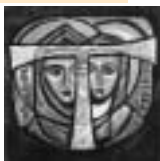
Svi se danas Klari približavamo ne kao jednostavnom “odljevu” Franje, nego kao osobnosti bogatoj u samoj sebi, u trajnom odnosu s Franjom u karizmatičkoj uzajamnosti i nadopunjivanju. Franjo je bio živa evandjeoska riječ koja ju je nadahnula i pratila kroz cijeli njezin život; ali Klara čuva svoju izvornost, ne može je se svesti na samoga Franju. Taj odnos “poistovjećivanja-razlikovanja” jamči nadahnuteljski identitet karizme.

Poslije Božje riječi, po Klari, ona Franjina ili onoga tko ga je naslijedio na čelu Reda treba se pretpostaviti svakoj drugoj. Znamo s kojom je snagom ta zamisao izražena u drugom pismu Janji Praškoj i u Pravilu, i znamo na koga smjera kad govori o “bilo koga drugoga”; također znamo da Ilija zasigurno nije bio preslika sv. Franje! Ipak dva Reda ne trebaju biti odijeljeni, čak i pod cijenu “štrajka gladju” sa strane sestara u Sv. Damjanu (usp. 4 Čel 27).

Pohodi koje sam imao milost učiniti u ovim godinama u različitim Federacijama, i isprepleteni odnosi s pojedinim samostanima u različitim dijelovima svijeta, utvrdili su me u uvjerenju da postoji veoma snažan odnos između dva Reda; zajednički i uvjeren osjećaj pripadnosti istoj Obitelji očito podržava to nadopunjivanje. Postoji snažna želja da se raste zajedno u toj uzajamnoj pomoći. Gdje nedostaje ta svijest, opasnost je ponekad pogubna: ili gubitak kontemplativne protege među braćom Prvoga reda, ili karizmatičko i duhovno nesnalaženje kod klauzurnih sestara.

vima, a da se ne daju ničim rastresti (*dis-trahere*); napokon postaju oni sami živom proročkom riječi za svijet u kojemu žive.

Jedan od najočitijih znakova ovih godina nakon Sabora je zasigurno ponovno otkriće središnjosti riječi Božje za duhovno iskustvo koje se hoće nazivati kršćanskim. Crkva nas neprestano potiče da unidjemo u to bogatstvo, i poziva nas da se oblikujemo i obnavljamo na tom izvoru žive vode. “*Primat svetosti i molitve nije shvatljiv bez polaska od obnovljenog slušanja Božje riječi*” (Ivan Pavao II. *NMI* 39). Vjernici svjetovnjaci, pokreti osobito mladih, nove redovničke zajednice nastale ovih posljednjih godina, stavili su kao osnovnu gradju svoga života slušanje i sučeljavanje s Božjom riječi. Za nas bi trebao biti povratak na naše početke: “hranjeno” tom Riječi srce bi postalo “užarenim ognjištem” kao ono brata Junipera, i naše riječi bi ponovno zadobile “zapaljivu” snagu. Riječ Božja izaziva uvijek neku novu osobnu duhovnu promjenu: obvezuje nas da provjerimo svoje navike, svoje nacрте; stvara pokretljivost traženja i prijanjanja koja mijenja naš stil života u Duhu, kako se dogodilo u Franji i Klari. Možda je zbog toga, često, moguće u našim sredinama zamijetiti određeni otpor, i tako se nastavlja navika, smrt svakog zanosa. Bojimo se da Bog ne bi tražio previše, sve! Bojimo se da ne izgubimo određene ustroje “sigurnosti” i onda kad su nam smetnjom na našem kontemplativnom putu. Više volimo očuvanje, nego li kontemplaciju! Nastavljamo se oslanjati na uobičajena, najneposrednija sredstva, a da se ne pitamo trebaju li novi duh. To je područje na kojemu bi uzajamna pomoć između braće i sestara mogla ponovno dati životnost, zanos našem životu i osobito ponovno oživjeti onu želju traženja i prijanjanja Gospodinu što ga samo

duboka biblijska duhovnost može pružiti. Prihvatiti, začeti, čuvati Riječ, po Marijinu primjeru, to su prije-koliko potrebni elementi za posvećen život življen u dubini i vjerodostojnosti.

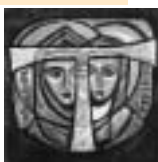
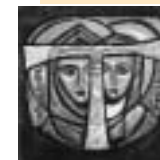
Za razmišljanje

1. *Godine 1991., u pripravi za 800. obljetnicu rođenja sv. Klare (1993. g.), generalni ministri, obraćajući se franjevačkim sestrama u klauzuri, napisali su: "Nikakva paternalistička zaštita sa strane franjevac, nego uzajamno služenje u malenosti i istinskom bratstvu koje obogaćuje jedne i druge... Zašto ne pojačati informativne i formativne odnose sa strane sestara prema braći, kao što je činio sam Franjo već od početka svoga evandjeoskoga poziva?" (Klara Asiška, nova žena 51). Koji smo put učinili u ovim posljednjim godinama?*
2. *Je li na poseban način Riječ, evandjelje, mjerilo razlučivanja i odgovora na izazove, na prilike, na promjene svakidašnjega zajedničkoga života?*
3. *Kako uspijevamo uskladiti napetosti između vrijednosti i ustroja? I koja sredstva upotrebljavamo, osobno i u bratstvu, da provjerimo prijedjeni put?*

U ovom dijelu našega zajedničkog razmišljanja želio bih se zadržati na nekim točkama koje žele biti prilikama traženja, dijaloga unutar odnosa među naša dva Reda i Franjevačke obitelji. Namjeravam posebno produbiti dvije teme: 1) suradnju među pojedinim samostanima i u Federaciji; 2) formaciju i osobiti odnos što su ga Klara i Franjo željeli između prvoga i drugoga Reda. Riječ je o pogledima koje će trebati razviti i ponovno se njima pozabaviti u skladu s usmjerenjima Crkve i u povezanosti s već ostvarenim svrhama. Nadam se kako to može postati početkom razmišljanja koje bi moglo otvoriti nove načine suradnje na korist svih. Poznajemo pothvate koji već posvuda povoljno niču: programi formacije za opatice, za odgojiteljice, za mlade zavjetovnice; zajednički novicijati u Federacijama, itd... Sve je to pogodovalo rastu poziva u ljudskim, kršćanskim i karizmatičkim obuhvatima. Jasno je kako sve to treba nastaviti. Bez dvojbe bismo mogli dodati formaciju braće iz Prvoga reda i, osobito, asistenata federacija u produbljivanju spoznaje duhovnoga iskustva Klare i klarisa. Na tom se području nije mnogo učinilo, a ipak je to prije-koliko potreban put kako bi se, u svrhu istinskog evandjeoskoga odnosa i nadopune, moglo razgovarati sa sestrama kontemplativkama bez osjećaja superiornosti ili manje vrijednosti, i kako bi se izbjegao svaki izražaj paternalizma.

Samostalnost i odnosi u životu samostana

Nedavno smo vidjeli, osobito poslije proslave 800. obljetnice rođenja sv. Klare (1993), porast stručnih studija klariskih spisa i franjevačkih izvora što je dovelo do nepristranije spoznaje Klarina lika i duho-

PRIDOŠLICE I PUTNICI

III

Susret Boga s čovjekom u Isusu iz Nazareta čini nam se kao neki izlazak: Riječ napušta Očevo krilo da dodje na svijet; i napušta svijet da se vrati Ocu poslije svoje smrti i uskrsnuća.

Mi smo svjedoci i glavni junaci toga proputovanja prema kući Očevoj što ga je započeo Isus; po daru Duha, Uskrsli nas je uključio u tu pokretljivost. Živimo izazov da budemo “putnici i pridošlice” upravo onda kad smo, oslobađajući se svakog ropstva prisvajanja, spremni vratiti Bogu sve, smatrajući život ne kao potrošno dobro, nego kao dar koji valja vratiti: *“I sva svoja dobra vraćajmo Gospodinu Bogu svevišnjemu i vrhovnomu, i priznajmo da su sva dobra njegova, i za sva mu zahvaljujemo, jer od njega sva proizlaze”* (NPr XVII, 17).

Posvećena osoba, ako nije korjenito izvlaštena, gubi proročku protegu koja je samo srce našega posvećenoga života.

“SLIJEDITI SAVJETE GENERALNOGA MINISTRA”

IV

“I ne vjeruj nikomu i ne dopusti se zavesti ni od koga koji bi te htio odvratiti od te odluke ili ti stavljati zapreke na taj put... Da bi sigurnija mogla stupati putem božanskih zapovijedi, slijedi savjete časnog oca našega fra Ilije, generalnoga ministra, i pretpostavi ih savjetima bilo koga drugoga, i smatraj ga dragocjenijim za te od bilo kojega dara” (2PA 14-16).

36 Za razmišljanje

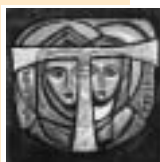
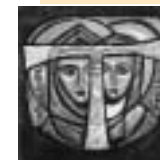
1. Bogati mladić iz Evandjelja “ode žalostan jer imaše velik imetak” (Mt 19, 22). Znamo li “s užitkom kušati” ljepotu franjevačko-klariske jednostavnosti kao plod pročišćenja od suvišnoga?
2. “[I Bog] bijaše u nježnom glasu tišine” (usp. 1Re 19,12). Kako uspijevamo čuvati, živjeti, nastaviti kontemplativnu šutnju? Znamo li u molitvi, u bratskim odnosima “zaodjenuti” dubokom i vedrom smirenošću naše riječi kako bi bile žive i oživljavajuće?
3. “Zdravo, palačo njegova,
zdravo, njegovo svetohranište,
zdravo, kućo njegova.
Zdravo, odjećo njegova,
Zdravo, njegova službenice,
Zdravo, Majko njegova” (PMB 4-5).
I mi smo “palača, svetohranište, kuća, odjeća, službenice, majke”. Kako živimo tu stvarnost? Kako uspijevamo uskladjivati svakidašnje ustroje (dnevni red, mjesta, vremena...) i učiniti da budu okrenute prema “kontemplativnoj strasti” koja nas ispunja?
4. Šutnja, vanjska i unutarnja, čuva i promiče naš unutarnji život. Kako te vrijednosti uskladjujemo s “vanjskim” (telefon, tisak, internet, TV, razgovornica...)? Uspijevamo li ta sredstva upotrebljavati tako da ne dovode u pitanje našu osobnu i zajedničku kontemplaciju?

“Tek se na svom svršetku spozna je čovjek”

(Sir 11,28)

“Takodjer je rekla ta svjedokinja da je, kad je gore rečena gospodja i sveta Majka bila pred smrću, jedne večeri u noći po suboti, ta blažena Majka počela zboriti, govoreći ovako: ‘Podji sigurna u miru, jer imat ćeš dobru pratnju: jer onaj koji te je stvorio još više te je posvetio; i nakon što te je stvorio, ulio je u tebe Duha Svetoga i uvijek te je gledao kao majka svoje čedo koje ljubi’. I nadoda: ‘Ti, Gospodine, budi blagoslovljen, ti koji si me stvorio’” (Proc III,20; usp. 4 Čel 46).

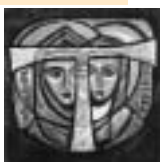
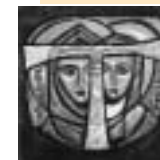
Polazeći od tih riječi koje Klara šutljivo govori svojoj duši, navedenih po svjedokinjama za njezin postupak kanonizacije, postaje moguće ponovno pronaći pravu osobnost Klare, njezinu duboku duhovnost, gotovo spoj njezina duhovnoga hoda. “Podji” bez straha, govori samoj sebi; podji kao one noći kad si otvorila vrata mrtvih očinske kuće; podji i ničim se ne uznemiruj; ako Papa još nije htio potvrditi tvoje pravilo, podji smireno, nije važno; podji s onom velikom slobodom koju si čuvala s radošću i snagom u “Privilegium paupertatis – Povlasticu siromaštva”, u iskustvu povjerljivog prepuštanja Gospodinu koji uvijek stotruko uzvraća. Podji, “imajući na umu svoju odluku... brzim trkom, lakim korakom, nezaprječenom nogom da ni prašini ne dopustiš da uspori koračanje, pažljivo napreduj puna povjerenja, radosna i brižna na putu blaženstva ... I ne vjeruj i ne pristaj uz ikoga tko bi te htio odvratiti od te odluke” (2PA 11-14).

Iz posljednjih Klarinih riječi prije smrti ponovno se ističe trinitarna označnica njezine duhovnosti: dobra pratnja Gospodina Isusa, “našega Puta”; zahvala Onom koji ju je stvorio i posvetio; Duh Sveti koji ju čuvao samom brižnošću majke. Osim toga, taj poziv da se hitro zaputi je stvarni prijevod izbora da se živi kao “putnici i pridošlice” u ovome svijetu (usp. PrKl 8,2; PPr 6,2), što su ga Klara i Franjo učinili sve od prvih koraka svoga obraćenja. Njihov je život uvijek bio potican željom da ponovno započnu, bez straha i bez oklijevanja. Klara je morala doživjeti – izravno ili neizravno – nasilni i simbolički prizor Franje koji na trgu u Asizu, pred svojim sugradjanima, biskupom i pred svojom obitelji, gol započinje svoj hod slobode, uzdajući se jedino u Oca: “*Ostao je gol da bi nasljedovao golog raspetoga Gospodina koga je toliko ljubio*” (LM II, 4). Isto tako je, bez dvojbe, Klara od braće doznala Franjinu posljednju želju prije nego je umro: biti položen gol na голу zemlju, u Porcijunkuli. Nalazimo se pred skladnim, sličnim “izlaskom” tih dvoje svetaca koji od svoga života čine posvemašnje “predanje” Bogu, onom Bogu koji im je došao ususret i kojeg su oni nešteditelice ljubili. Smrt uvijek straši i ulijeva strah jer nas potpuno izvlašćuje od svega i od svih; ali misticima se ona preobražava u vrhunac zahvalnosti i blaženstva: Klara i Franjo žive to iskustvo. Umire se kao što se i živi: cijeli njihov život je život “vraćanja” (usp. NPr XVII,17-18), rastućeg oslobađanja da razgovor s Ljubljenim ne bi nimalo bio zapriječen ili potamnjen bilo kakvim oblikom prisvajanja (usp. PPr VI,1-2; PrKl VIII,1-2), ponovnog zatvaranja u same sebe. Svaki oblik zatvorenosti, samodostatnosti priječi odnos, i prema tome zajedništvo. Mistični život opravdava i usmjerava asketski život sa svim njegovim popisima. I sami zavjeti, šutnja brda kao

neki san: to je ostvariva mogućnost. Svetost se ne sastoji u mnoštvu “dobrih djela”, nego u kakvoći ljubavi koja se svakodnevno živi. Kontemplacija, klanjanje, više nego neki čin je način kako se postavlja pred Boga u molitvi i u životu. Ljepota se sastoji upravo u tome da dopustimo da nas Bog gleda: “*Bože, ako me ti gledaš, onda postajem lijepom*” (Gabriela Mistral, FSR).

Ljepota našega poziva radja se iz toga skladnoga duhovnoga izgradjivanja u kojemu sve nalazi svoje mjesto jer sve - vrijeme, prostor, rad, odmor, šutnja, riječ - se oslanja i povezuje na zaručnički odnos s Gospodinom. Kontemplacija je upravo sklad kojega treba svaki dan izgradjivati osobito unutar nas samih gdje nas očekuje onaj koji u nama prebiva. Sv. Augustin je govorio: “*Noli foras ire*”: ne idi van, Boga ćeš susresti u svojoj nutрини. Možeš izaći prema drugome, prema svijetu samo s cijelim sobom, onim koji je pomiren i kojeg Bog prati. Tada ni napetosti, kojih nikada neće nedostajati - između “unutra” i “izvan”, između karizme i ustroja, između duše i tijela, između klauzure i svijeta, između osobnog i bratskoga života – neće remetiti sklad i duboku vedrinu jer će kontemplativka uvijek pronalaziti stazu koja vodi prema Apsolutnome, stazu mira a ne uznemirenosti, tjeskobe ili zaokupljenosti.

kontemplativnom klauzurnom životu vrjednovati mjesta. Ima neka čudesna ljepota u franjevačkoj jednostavnosti koja oblikuje i pomaže odnos; ima "kontemplativni" sklad u redu, u čišćenju i urešavanju prostora samostana. Istodobno, tko živi zajedništvo postaje stvaralačkim u pripremanju mjesta i prostora za susret s Ljubavlju i s drugima.

Isto tako važnom postaje *riječ*. Za neku kontemplativku sama šutnja postaje živom riječju koja "informira" i preobražava promjenljivost svakidašnjih čina. Kad je riječ začeta i oblikovana šutnjom, oblikuje srce i preobražava život.

Tako *vrijeme* u kojemu jesmo postaje prijeko potrebnim elementom za izgradjivanje skladnoga života: zahvaljujući utjelovljenju već živimo u vremenu Božjem, i pišemo svoju malu povijest u ovom "nastanjenom" vremenu; ne možemo ga prisvojiti, nego ga samo živjeti kao milost, hvatajući u njemu Prisutnost i vraćajući ga onom koji nam ga je darovao. Živjeti taj vedri ritam vremena znači živjeti u dubokom udisaju Boga, bez žurbe ili prenapetosti, bez žaljenja ili bijega u činjenje, a da ga pohlepno ne "trošimo" ili se ne damo od njega trošiti, pregaziti i "učiniti preopterećenima". Živjeti u Božjem vremenu, zahvaćajući njegovo očitovanje u svakom malom događaju, u svakom svakidašnjem činu, može postati istinitom vježbom kontemplacije, istinskim proglašenjem oslobodjenja pred svijetom koji je žrtva sebičnog vidjenja vremena, koje čovjeka gura u tjeskobu ili u bijeg u prazninu. Kontemplativka svjedoči da vrijeme nije novac, nego odnos!

Koliko današnji čovjek treba milost i ljepotu življenja u Božjem vremenu. Nije to neostvariva zamisao,

i ona klauzura, apostolski rad i onaj skroviti, i ponizni u kući, sve treba biti okrenuto prema Riječi koju valja usvojiti, prema sjedinjenju s Bogom i prema bratskoj ljubavi.

Velika je opasnost u koju se stalno upada to što se 'apsolutizira' ono što je samo 'relativno', ono što bi trebalo postojati samo u službi bitnoga: tada se gubi ljepota i sklad cjelokupne duhovne izgradnje. Pastoralna ili karitativna djelatnost za braću ne može postati zadnjom svrhom posvećenoga života; šutnja, klauzura, skroviti rad u samostanu trebaju biti prožeti i preobraženi jednom Prisutnošću, unutarnjim dijalogom koji je razlog svemu. Može se također dogoditi da izvanjska šutnja, strogo održavanje klauzure, samo čuvaju strah, umiruju savjest koja je prestala tražiti, željeti, ljubiti.

Kolika se tuga i patnja osjećaju kad susretnemo zajednice ukočene u čisto zakonskoj strogoći, koja nema ništa zajedničko s evandjeoskom odlučnošću koja je izvor radosti, mašte i odvažnosti. Zajednice sestara tužnoga pogleda i lica obuzetog dosadom i bezvoljna, jer su prestale sanjati, vjerovati ono što im je obećano.

Duhovno "oslobadajuće" iskustvo Klare i Franje nas poziva da stvaramo "siromašne" prostore unutarnje šutnje kroz cijeli dan da dopustimo da nas preobražava ono što kontempliramo, da dadnemo Bogu mogućnost da nas nanovo stvara novima svaki dan. Tada Euharistija, liturgija časova, različiti oblici molitve nisu više "obveze", nego željeni trenutci susreta, odnosa ljubavi. Štoviše, mi sami postajemo "Euharistija", "liturgija" u svim pokretima našega života.

“Ti, Gospodine, budi blagoslovljen, Ti koji si me stvorio” (usp. Proc III,20).

Pogled Božji na neko stvorenje koje dopušta da ga ljubi i koje s raspoloživošću odgovara uvijek je čudesan događaj. Taj Klarin uzvik pohvale, na kraju njezinih dana, je spoj njezina duhovnoga bogatstva, njezinog postojanja prihvaćenog u svim njezinim povoljnim i nepovoljnim vidovima koje vraća Gospodinu bez žaljenja. U tom je Franjo različit od Klare: osjeća se pred Bogom više nedostojnim da ga hvali. Klara je neusiljenija: gledajući u budućnosti sav svoj život odmah ga shvaća kao Božje stvaranje, kao neku svetu povijest, neku lijepu, potvrdnu povijest. “Zajedništvo uvijek proizvodi ljepotu”. Klara je posve pomirena sa sobom, sa svojom prošlošću, sa svojim ograničenjima, i sve prinosi Gospodinu sa smirenošću i slobodom. Sve što je tvorilo njezino postojanje je plod nježnosti i ljubavi Božje prema njoj; ona je postala “zrcalom” da tu božansku ljepotu odsijeva na sve što je uz nju; postala je ikonom za svijet kako bi svi mogli motriti strpljivu skrb Boga za njegova stvorenja. “Potpuno ljubi onoga koji se je, radi tvoje ljubavi, sav darovao” (3PA 3,15), piše Agnezi odjekujući poticajem Franje, začudjenog i gotovo u nevjerici pred poniznošću Boga: “Ništa, dakle, svoga ne pridržite za sebe, da vas cijele primi onaj koji se vama cio predaje” (PBr 29).

Sav Klarin život postaje himnom pohvale i zahvaljivanja onomu koji ju je stvorio, vodio i čuvao. “Zrcalila” se u Ljubljenu, našla se je preobraženom u onoga koga je kontemplirala i već sada kuša slast vječnosti. Klara ne osjeća potrebu da traži oprostjenje

od brata tijela, kao Franjo: ona je u ovu pjesan hvale sjedinila i tijelo, ono tijelo koje je strpljivo trpjelo kroz duge godine bolesti, i ono je predmet hvale, jer je predmet ljubavi sa strane Oca: “Ti, Gospodine, budi blagoslovljen, Ti koji si me stvorio!”. I strogo siromaštvo obdržavano kroz cijeli život ima svoju težinu u izgradjivanju te ljepote, jer je stvorilo unutarnji prostor kako bi se moglo ugostiti Ljubljenu.

Michelangelo je ljepotu opisao kao pročišćavanje od suvišnoga. Klarin je život bio proglašom ljepote: njezin je put bio putom pročišćavanja, “rezbarenja” da na najjasniji mogući način istakne sliku Boga koju svatko od nas u sebi nosi. Kad religiozno iskustvo postupno postaje iskustvom “susreta” sve se preobražava, sve postaje sakramentom ljepote, znakom i orudjem odnosa koji uključuje dušu i tijelo: “Kad ju je brat Rajnald, čovjek ugladjen, poticao na strpljivost u tako dugom mučeništvu tolikih bolesti, jasnim mu je glasom odgovorila: ‘Pošto sam spoznala milost Gospodina moga Isusa Krista, po njegovom sluzi Franji, predragi brate, nijedna mi muka nije bila nenasna, nijedna pokora teška i nijedna bolest strašna’ (4 Čel 44). “Ono što mi se činjaše gorkim, pretvori mi se u slast duše i tijela” (OR 3). Nema više potrebe da se prezire, nego samo da ponizno vrjednuje i ljubi: “Lakše je, nego li se to misli, mrziti same sebe. Milost je zaboraviti se. Ali ako bi u nama umro svaki ponos, milost nad milostima bila bi ponizno ljubiti same sebe, kao bilo koji trpeći ud tijela Kristova” (G. Bernanos).

Kako danas možemo učiniti da naš život postane lijepim? Vrjednujući prostore: tjesni prostori klauzure mogu postati mjesta slavlja, a ne pokore, ako su rasvijetljeni i zagrijani Prisutnošću. Koliko je važno u

